

Рекордно високі ціни на молоко. Коментарі експертів

Торстен Хемме, директор науково-дослідного центру IFCN Dairy Network, м. Кіль, Німеччина та Ольга Козак, кандидат економічних наук, заступник завідувача відділу продовольчих ресурсів Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» висловлюють свої думки стосовно ситуації на світовому ринку молока, різких змін, які останнім часом там відбуваються, та перспектив.

Ольга Козак, кандидат економічних наук, заступник завідувача відділу продовольчих ресурсів у Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки». Кандидатську дисертацію «Формування та розвиток ринку молока та молочної продукції» захистила в 2006 р. Основний напрямок досліджень – організаційно-економічні основи формування та розвитку ринку молока та молочної продукції. Ольга Козак є експертом-дорадником з питань розвитку аграрного ринку.

Торстен Хемме, голова мережі IFCN Dairy Network (International Farm Comparison Network) – організації, яка є платформою для наукової співпраці економістів молочної галузі. Торстен Хемме одержав ступінь магістра та кандидата економічних наук в Університеті Геттінгену. Результати дисертаційної роботи покладено в основу методології досліджень та функціонування IFCN. Також є викладачем Університету в м. Кіль. Зараз IFCN вважається консультативною групою глобального значення в молочної галузі.

Як би ви охарактеризували ситуацію на світовому ринку молока в грудні 2007 року?

Т.Х.: Світова ринкова ціна на молоко становить понад 50 дол. за 1 центнер, починаючи з липня 2007 року. Ще кілька місяців тому ніхто не сподівався на таке зростання. Причина, на мою думку, прихована швидше в «слабкому» рівні виробництва молока, аніж у зростанні попиту на нього. Я вважаю, що така цінова ситуація є надзвичайно сприятливою і дає більше можливостей для виробників, ніж її рівень рік тому. На жаль, багато фермерів незадоволені, спостерігаючи як зростає ціна на молоко у світі, але не маючи її у своїй країні. У багатьох країнах спостерігається сповільнена реакція внутрішніх цін на їх розвиток на світовому ринку. Цей часовий проміжок коли-

вається від двох місяців до року в окремих випадках.

Як ця ситуація вплинула на простих фермерів?

Т.Х.: Коли ми говоримо про молочних фермерів – то йдеться про 150 мільйонів фермерів та їх сімей, або понад 0,9 млрд населення по всьому світі. Вища ціна на молоко означає більший прибуток. Це є позитивом, особливо, коли ціна на молоко зростає швидше, ніж ціни на корми. Проте зростання ціни в різних країнах відбувається по-різному. В Німеччині ціна на молоко для фермерів зростала відповідно її росту на світовому ринку, однак, наприклад, у Білорусі ціна на молоко встановлюється державою і такої відповідності не відбувається.

Як би Ви могли охарактеризувати ситуацію з ціною на молоко в Україні?

О.К.: Закупівельна ціна на молоко в Україні хоч і зростає, проте з запізненням та нижчими темпами, ніж це відбувається в розвинутих країнах світу (рис. 1). На нашу думку, її підвищення стримується низькою конкурентоспроможністю виробництва молока. Крім того, ринок молока є надзвичайно чутливим щодо політичних криз та зовнішньоекономічних змін. У цілому можна стверджувати, що зростання закупівельної ціни на молоко у 2007 році зробить галузь прибутковою, що підвищить економічний інтерес до неї та сприятиме подальшому розвитку.

Ви очолюєте науково-дослідний центр IFCN. Можете коротко розповісти, що являє собою ваша організація?

Т.Х.: IFCN (Міжнародна Мережа Порівняння Підприємств) – заснована як науково-дослідна установа, членами якої є науковці-молочники з понад 70-ти країн світу. Починаючи з 2000 р. нами видається щорічник, який має назву IFCN Dairy Report (Молочний звіт). Цей звіт включає світове порівняння систем ведення молочного фермерства та аналіз різних тенденцій розвитку в молочному секторі. Ми успішно видали «Молочний звіт» за 2007 р.

Чи дійсно можливо порівняти ціни на молоко на світовому рівні? Якщо так, то яким чином?

Т.Х.: Для порівняння було використано: а) середню ціну на молоко в кожній країні; б) ціну на молоко в найбільш типових досліджуваних господарствах. Для спрощення розрахунків ми перераховуємо мо-

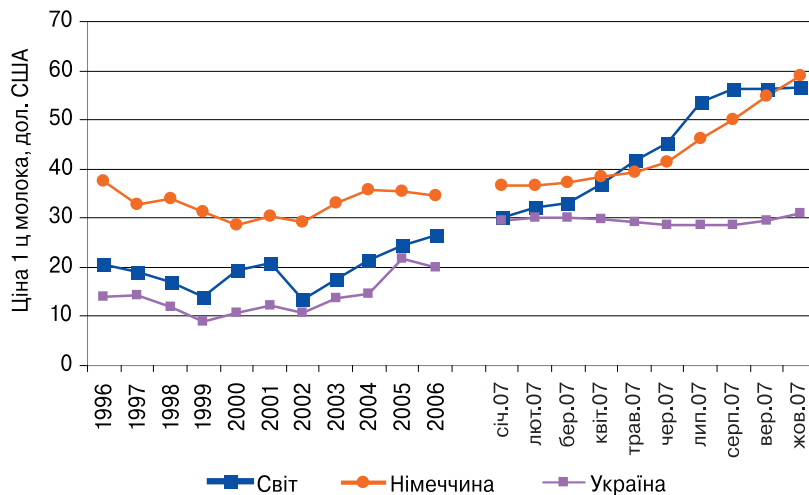

Рис. 1. Динаміка цін на молоко в світі

локо в 4% жиру та 3,3% білка. Це не так просто, і слід сказати, ми ще й досі не вирішили усіх нюансів. Нами було розроблено методику розрахунку світової ринкової ціни на молоко. Оскільки сире молоко не є продуктом міжнародної торгівлі, за основу було взято такі поширені продукти його переробки, як масло та сухе молоко. На підставі ціни на ці продукти, а також враховуючи вартість їх переробки і коефіцієнтів, було розраховано світову ринкову ціну на молоко.

У яких регіонах світу собівартість молока є найнижчою?

Т.Х.: Грунтуючись на річних результатах наших досліджень, можна виділити три регіони з низькою собівартістю виробництва молока, де великотварні ферми можуть виробляти його за ціною нижче, ніж за 20 дол. чи 16 євро за центнер. У 2006 р. це були такі регіони: Південна Африка, Південна Азія та Східна Європа.

А де собівартість виробництва є найвищою?

Т.Х.: Найдорожче виробництво молока обійшлося країнам Західної Європи, Канаді та Японії, що становило понад 40 дол. або 32 євро за центнер.

Якою є собівартість виробництва молока в Україні?

О.К.: Україна належить до країн, де собівартість виробництва молока є однією з найнижчих у світі. У 2006 р. вона становила в цілому по країні – 17,8 дол. за 1 центнер молока, в досліджуваному нами господарстві – понад 16 дол.

Які причини приховуються за періодом «ейфорії» в молочному секторі у світі?

Т.Х.: Коли світові ринкові ціни перевищують на 100% їх звичайний рівень – це створює «ейфорію», особливо якщо ти фермер, який функціонував прибутково і за низького рівня цін останніми роками. На сьогодні світову ціну на молоко оцінено на рівні 55 дол. чи 40 євро за центнер. За таких умов навіть ті фермери, які планували припинити його виробництво через низьку ціну молока останніми роками, продовжували виробляти, а інші, які мали можливість, налагодили виробництво. Але ми все ще маємо певні регулюючі заходи, які знижують зростання виробництва в деяких регіонах світу, наприклад, квоти на молоко в Європейському Союзі; заходи щодо приховування експорту в Аргентині чи Індії та біодизельна політика США і ЄС.

На вашу думку, як надовго затягнеться цей процес? Які Ваші прогнози щодо даної ситуації на майбутнє?

Т.Х.: Це ключове питання на даний момент. На жаль, на нього відповісти непросто. Дехто передбачає різке зниження ціни найближчим часом через пропозицію, яку можна очікувати після підвищення ціни та зниження попиту через високі споживчі ціни, які вже спостерігаються у деяких країнах. Інші дослідники посилаються на підвищене зростання попиту в Азії, де населення на сьогодні споживає 15–25 кг молока на рік, та передбачають його зростання до рівня багатих країн Європи, де

цей показник становить 300 кг і більше на рік.

Моє власне бачення – підвищення коливання світової ринкової ціни на молоко, оскільки запаси його, особливо в ЄС та США, значно скоротились.

Розбалансування між пропозицією та попитом впливає на ціну молока в цій ситуації набагато більше. За цих обставин досвід США щодо купівлі-продажу молочних продуктів за ф'ючерсними контрактами на біржі може бути використаний у Європі.

Які перспективи в Україні?

О.К.: В Україні ціна на молоко залежатиме від того, як швидко його виробництво стане конкурентоспроможним. Попит на якісну молочну продукцію постійно зростає, однак потребують модернізації як виробнича сфера, так і переробна. В цілому світова ціна впливатиме на рівень її всередині країни, але повільнішими темпами, ніж це відбувається у розвинених країнах, особливо, коли йдеться про її підвищення.

Який на Ваш погляд тип молочних ферм буде найбільш конкурентоспроможним в майбутньому в Європі та світі?

Т.Х.: Наша організація якраз досліджувала це питання на останній Молочній конференції, яка відбулася у червні 2007 року, разом з економістами-молочниками з понад 30 країн. Результати, які ми отримали, дуже відрізняються в різних частинах світу. Наприклад, добре організована ферма на дві корови в більшості країн, що розвиваються, є дуже гарною моделлю для подолання бідності. Щороку таких ферм з'являється все більше і більше. Як тільки країна стає багатшою, чи такою як в Європі, висока заробітна плата призводить до формування більших за розмірами ферм.

Що це означає для українських виробників молока?

О.К.: В Україні виробництво зосереджено в дрібних господарствах, розміром 1–2 корови, які швидко реагують на зміни ціни на молоко. Зростання ціни на молоко може стати стимулом для розширення деяких таких ферм до більших розмірів, але місце товарних спеціалізованих підприємств буде вагомим на українському ринку молока.